

ПРАВОВА ОСВІТА

DOI: 10.18372/2307-9061.63.16734

УДК 340:378(045)

В. І. Алексєйчук,
радник Міністра юстиції України,
кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7579-3322>

І. В. Стародубов,
кандидат юридичних наук,
судовий експерт, патентний повірений, оцінювач
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3831-8407>

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Інститут права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України
вул. Костанайська, 6, 03118, Київ, Україна
ВСП ДП «Інформаційні судові системи» «Центр судової експертизи
та експертних досліджень» Державної судової адміністрації
вул. Джона Маккейна, 40, 04042, Київ, Україна
E-mails: alexeychukviktoriya@gmail.com, i.v.starodubov@ics.gov.ua

***Метою** статті є визначення оптимальної моделі та механізму підготовки судових експертів для підвищення їх професійного рівня та виведення галузі судової експертизи на якісно новий рівень. **Методи дослідження:** при написанні статті використовувались загальнонаукові методи пізнання. **Результати:** високоякісна підготовка та перепідготовка судових експертів має важливе значення для здійснення незалежного й об'єктивного судочинства, однак не вирішує всі базові питання державної експертної кадрової політики. Низка сфер суспільного життя також потребує професійно організованого застосування спеціальних знань та практичних навичок. **Обговорення:** проблеми якісної підготовки судових експертів.*

***Ключові слова:** судова експертиза; судово-експертна діяльність; професійна підготовка судових експертів.*

Постановка проблеми та її актуальність. Важливим на сьогодні питанням, що потребує конкретизації та удосконалення відповідних норм чинного законодавства, є підготовка та перепідготовка експертних кадрів як складової системи забезпечення правосуддя в розрізі забезпечення державного регулювання судово-експертної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Питанням кадрового забезпечення судової експертизи приділяли увагу такі науковці та практики як Л. Головченко, Н. Ткаченко,

Е. Сімакова-Єфремян, Н. Кісіль, Н. Армаш та інші.

Виклад основного матеріалу. Аналіз та узагальнення нормативних, наукових, довідкових та інших джерел сучасної інформації щодо підходів до підготовки судових експертів у різних країнах та визначення обсягу та змісту професійних компетентностей судового експерта, систематизація інформації з літературних та нормативно-правових джерел щодо професійних компетентностей, які мають бути у особи, що залучається до проведення судових експертиз, та

основних критеріїв їх оцінювання, ґрунтуються на наступних спостереженнях.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про судову експертизу»: «Судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань.

Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності.

До проведення судових експертиз (обстежень і досліджень), крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності у порядку, передбаченому цим Законом.

Судовому експерту забороняється використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки та пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

До фахівця у відповідній галузі знань, який проводить судову експертизу, застосовуються положення цього Закону щодо гарантій, прав, обов'язків, відповідальності судового експерта, крім відповідальності за відмову від проведення експертизи та положень розділу III цього Закону» [1].

Це, що стосується України, щодо досвіду інших країн, то в першу чергу слід зазначити, що правовий статус експерта у різних правових системах світу регламентується по-різному. У різних країнах статус експерта може варіюватись від категорії «свідок», «специфічний свідок» до «суддя фактів», «науковий суддя».

В українському законодавстві, як відомо, існує поняття «судовий експерт», що передбачено Законом України «Про судову експертизу», процесуальними та іншими кодексами України. Судовий експерт в Україні визначається як уча-

сник процесу, який володіє певними чіткими правами та обов'язками, при цьому керуючись найважливішим принципом незалежності (відсутності зацікавленості у результатах експертного дослідження, забороні будь-яких дій інших осіб щодо судового експерта, які могли б вплинути на результат експертизи).

У США, наприклад, прийняте поняття «expert witness» - «експерт-свідок», яке передбачено Федеральними правилами про докази (The Federal Rules of Evidence - FRE). Тобто «expert witness» - свідок, який виступає як експерт і чия думка приймається судом як доказ. Докази «expert witness» можуть спростовуватись доказами інших «expert witness» чи іншими показаннями та фактами [2].

В польському законодавстві відсутнє визначення поняття «експерт» чи «судова експертиза». В Польщі умовно прирівнюється експерт до «зовнішнього засобу фахових знань», до якого звертаються суд чи прокурор у разі необхідності для прийняття правильного рішення. В Польщі існує чотири основні концепції, що вказують на статус експерта у кримінальному провадженні: 1) концепція «наукового судді»; 2) концепція «судовий експерт – помічник суду»; 3) концепція «судовий експерт – свідок»; 4) концепція «судовий експерт – самостійний учасник судочинства» [3].

У Швеції окремі експерти (економісти, фахівці в галузі податків) мають широку компетенцію (участь у складі суду, який розглядає кримінальну справу), що дає підстави називати їх «суддями фактів». Це упроваджено з метою економії часу суду на вивчення та оцінку обставин справи.

Щодо правової системи окремої країни, то на неї впливає велика кількість історично складених факторів, тому, попри існування загальних закономірностей і принципів, окрема країна має свої особливості в організації та функціонуванні судово-експертної діяльності.

У європейських країнах поширені дві основні організаційні форми судової експертизи: 1) спеціальні (експертні) установи; 2) конкретні фахівці – судові експерти (наприклад, існує практика інституту присяжних експертів, тобто для проведення експертиз залучались фахівці,

що прийняли присягу; експерти, які отримали ліцензію на право проведення судової експертизи).

Основні організаційно-процесуальні питання судової експертизи при створенні спеціальних (експертних) установ: питання відомчої приналежності установ; посилення контролю у сфері судово-експертної діяльності; характер централізації (об'єднання всіх експертних установ в єдиний інститут судових експертиз під єдиним керівництвом в одному з відомств) та децентралізації (розосередження установ по відповідних відомствах) [4].

У багатьох європейських країнах експертні установи діють спільно з поліцейськими організаціями під юрисдикцією Міністерства внутрішніх справ.

Наприклад, у Великобританії у структурі МВС діє експертно-криміналістична служба (The Forensic Service - FSS). FSS - важливий орган у роботі британської поліції з розслідування, розкриття та запобігання злочинам. Співробітники FSS беруть участь в слідчих діях, оперативно-розшукових заходах, виконують експертизи та дослідження для регіональних поліцейських підрозділів Англії, а також Королівської прокуратури, митної і акцизної служб, інших правоохоронних органів. Служба надає послуги приватним компаніям як у країні, так і за кордоном. Для виконання специфічних видів експертиз (наприклад, криміналістичне дослідження документів) передбачено залучення фахівців приватних криміналістичних лабораторій. У Великобританії для проведення експертизи чи дослідження експерт як правило запрошується однією зі сторін процесу (обвинувачення чи захисту). Великобританія є країною, яка пішла шляхом скасування «монополії» на здійснення криміналістичних експертиз державними судово-експертними організаціями.

У Франції експертно-криміналістична служба підпорядковується Міністерству оборони в складі збройних поліцейських формувань. Таких формувань є два: Національна поліція та Національна жандармерія (до складу входить експертно-криміналістичний інститут, що співпрацює з поліцейськими, слідчими, прокурорами та суддями). В країні суд самостійно призна-

чає одночасно для обох сторін двох незалежних експертів, які віднесені в спеціальний державний реєстр. Крім того, у Франції дослідження та експертизи в певних сферах діяльності можуть проводити поліцейські.

У Литві діє інституціональна судово-експертна система, оскільки більшість судових експертиз проводяться чотирма державними судово-експертними установами. Судово-експертну діяльність в країні здійснюють правоохоронні органи для скорочення часу та сил на збирання доказів.

У Латвії на законодавчому рівні існує і функціонує реєстр методик судових експертиз та реєстр судових експертів. Працюють як державні, так і приватні судові експерти, хоча приватні експерти не мають права проводити більшість криміналістичних, судово-медичних та судово-психіатричних експертиз.

У Португалії та Нідерландах експертно-криміналістична служба є частиною Міністерства юстиції. У Нідерландах більшість досліджень та експертиз проводяться за зверненням поліції.

У Словаччині і Туреччині здійснюються біомедичні дослідження у судових лабораторіях, що входять до складу університетів.

В Іспанії та Польщі судово-експертні лабораторії підпорядковані Міністерству юстиції або Міністерству внутрішніх справ, тобто кожне відомство має свої судово-експертні лабораторії.

У багатьох європейських країнах офіцери поліції можуть бути одночасно і судовими експертами, але їх діяльність обмежена.

Наприклад, у Німеччині діє принцип вираження недовіри до роботи експерта, який брав безпосередню участь у процесі розслідування відповідного злочину, до якого має відношення експертиза. Лише експерт, який входить до служби, яка відокремлена від підрозділів розслідування, може проводити дослідження та експертизи. Судово-експертні підрозділи перебувають у структурі правоохоронної системи і безпосередньо поліції. Крім того, у Німеччині інститут приватної експертизи успішно функціонує й конкурує з державними експертними установами.

У Словаччині, Португалії та Австрії поліцейські офіцери можуть бути судовими експертами, якщо вони не виконують функції поліцейських [5].

Таким чином, для підвищення ефективності експертної діяльності в Україні, на ряду із загальноприйнятими нормами та принципами, доцільним є дослідження, аналіз та врахування світового досвіду функціонування експертних структур. Звідси слідує, що для будь-якої країни важливим є удосконалення правового регулювання організаційних форм судово-експертної діяльності. Крім того, підвищення якості надання експертних послуг має забезпечуватися конкурентними умовами між учасниками судово-експертної діяльності, що досягається через активний розвиток незалежної судової експертизи.

Аналіз положень постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [6], дозволив зробити висновок, що до спеціальної освіти судових експертів слід віднести, зокрема, такі назви та коди спеціальностей: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 182 Технології легкої промисловості; 201 Агрономія; 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза; 081 Право та ін.

Однак, на нашу думку, у більшості випадків для отримання кваліфікації судового експерта необхідна комплексна вища освіта. Наприклад, за експертною спеціальністю «Економічні дослідження у сфері інтелектуальної власності», окрім спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність або 081 Право, фахівцям бажано мати вищу освіту за однією з таких спеціальностей галузі знань 0305 «Економіка та підприємство»: 051 Економіка, 056 Міжнародні економічні відносини, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 071 Облік і оподаткування. Водночас з метою проведення, наприклад, об'єктивного дослідження винаходу, експерт повинен мати технічну освіту, для дослідження комп'ютерних програм – освіту з комп'ютерних програм, для проведення економічних досліджень – економічну тощо [7, с. 24].

З урахуванням викладеного зауважимо, що відповідно до Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 09.08.2005 № 86/5, для присвоєння експертно-кваліфікаційними комісіями, які діють у науково-дослідних установах судових експертиз Міністерства юстиції України, кваліфікації судового експерта фахівці, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, повинні мати не лише відповідну вищу освіту, але й пройти навчання (стажування) у науково-дослідних установах судових експертиз Міністерства юстиції України з відповідної експертної спеціальності, знати методичні вимоги та практику їх застосування за відповідною експертною спеціальністю та законодавство України про судову експертизу.

Присвоєння фахівцям кваліфікації судового експерта відбувається за чітко визначеними експертними спеціальностями, що в кожному відомстві визначається окремими нормативними актами, зокрема в Міністерстві юстиції України це визначено в додатку 5 та додатку 6 Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, залежно від виду експертизи [8].

Отже, констатуємо, що професійною діяльністю у сфері судово-експертної діяльності можуть займатися: а) працівники державних спеціалізованих судово-експертних установ, які пройшли навчання у спеціалізованих державних установах; б) фізичні особи, судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, пройшли навчання (стажування) у спеціалізованих установах Міністерства юстиції України та отримали кваліфікацію судового експерта; в) інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Освіта судових експертів – кандидатів на посаду працівників системи науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, науково-дослідних установ судових експертиз, судово-медичних та судово-психіатричних установ Міністерства охорони здоров'я України, експертних служб Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та

Державної прикордонної служби України, не повинна відрізнятися від освіти фізичних осіб – судових експертів, які не є працівниками зазначених установ, повинна бути професійною, передбачаючи фахову підготовку фахівців до освітньо-кваліфікаційного рівня не нижче спеціаліста, у спеціальному вищому навчальному закладі. Враховуючи, що для забезпечення належного професійного рівня фахівці, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та фахівці, які є працівниками науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, повинні проходити стажування в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України відповідно до спеціальності та в подальшому підтверджувати рівень своїх професійних знань, пропонуємо створити Державну академію судової експертизи Міністерства юстиції України, яка б здійснювала підготовку зазначених фахівців.

Такий підхід обґрунтовується наступним:

- потребою дотримання під час навчання судових експертів єдиних підходів у трактуванні законодавства, яке регламентує здійснення судово-експертної діяльності;

- необхідністю забезпечення для здобувачів статусу судового експерта можливості навчатися будь-якій експертній спеціальності (що не завжди є можливим в окремих державних спеціалізованих установах);

- можливістю проходження навчання в будь-який час, який обраний здобувачем (в окремих державних спеціалізованих установах судові експерти можуть мати велике навантаження щодо проведення судових експертиз);

- рівними умовами і порядком навчання (підвищення кваліфікації) для судових експертів, незалежно від сектору діяльності (державний, приватний) (процедура підвищення кваліфікації судового експерта державної спеціалізованої установи набуває тенденцій формального підходу, що підтверджується практикою дисциплінарної палати Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України).

Акцентуємо, що фахівці, які матимуть змогу отримувати освіту за певною спеціальністю, зможуть працювати в усіх державних спеціалі-

зованих експертних установах, окрім судово-медичних і судово-психіатричних, а також здійснювати самостійну професійну діяльність як судові експерти. Водночас діяльність Державної академії судової експертизи Міністерства юстиції України насамперед має передбачати підготовку судових експертів для органів юстиції. Така специфіка обумовлена тим, що система вищих навчальних закладів МВС України, Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства охорони здоров'я України та Державної прикордонної служби України здійснює підготовку спеціалістів (експертів), наприклад, експертів-криміналістів, судово-медичних експертів, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності залежно від відомства.

Зауважимо також, що особи, які вже отримали повну вищу освіту та пройшли навчання в інших спеціалізованих установах за напрямком судової експертизи [9], також матимуть право обіймати посади в державних спеціалізованих установах судової експертизи. Програми підготовки судових експертів, незалежно від відомчої приналежності державної спеціалізованої установи, мають бути уніфікованими. Такий підхід є важливим, крім іншого, і для цілей правосуддя в цілому, зокрема, при застосуванні єдиних підходів під час оцінки висновку судового експерта як джерела доказу.

З метою надання ґрунтовних знань, що базуватимуться на практичному досвіді, до навчальних програм Державної академії судової експертизи Міністерства юстиції України необхідно включити літературу, що міститься в Переліку науково-технічної та довідкової літератури, яка використовується під час проведення комплексної експертизи, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 30.07.2010 № 1722/5 [10]. Студенти цього навчального закладу мають щорічно протягом двох тижнів проходити практику в державних спеціалізованих науково-дослідних установах судової експертизи Міністерства юстиції України, відповідно до запиту майбутніх фахівців.

Для визначення рівня знань та набутих практичних навичок необхідно проводити як тестування (екзамен), так і співбесіду.

Запропонований порядок передбачено в окремих відомчих нормативно-правових актах, наприклад, у п. 3.10. Положення про кваліфікаційне свідоцтво сільськогосподарського дорадника та сільськогосподарського експерта-дорадника, затвердженого Наказом Міністерства аграрної політики України від 26.04.2005 № 176 [11], в якому регламентовано, що перевірка рівня знань та практичних навичок експертів-дорадників здійснюється регіональною кваліфікаційною комісією у формі відповідей на запитання в екзаменаційних білетах; у п. 3.6. Порядку атестації фахівців, які мають право проводити технічний огляд та/або експертне обстеження устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 20.12.2006 № 16 [12], зауважується, що фахівці, які пройшли курс підготовки, складають іспит атестаційній комісії. При цьому, іспит вважається успішно складеним, якщо отримано не менше ніж 80 відсотків правильних відповідей.

Вказаний підхід щодо оцінювання рівня знань і навичок здобувача кваліфікації судового експерта пов'язаний з тим, що судова експертиза є науковим дослідженням, де можливі допустимі різні підходи до вирішення експертного завдання та кожна з наукових позицій може мати право на існування. Саме обґрунтованість позиції може бути з'ясована під час співбесіди.

Висновки. Високоякісна підготовка та перепідготовка судових експертів має важливе значення для здійснення незалежного й об'єктивного судочинства, що потребує виваженого підходу в організації такої підготовки, забезпечення якісного, вчасного та змістовно обґрунтованого навчання. Отже питання суб'єктів з підготовки судових експертів є вельми актуальним, вказані положення доцільно врахувати при оновленні нормативно-правової бази діяльності судових експертів.

Література

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 233. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12/conv#n65>.

2. Лопата О.А. Запровадження європейського досвіду до судово-експертної діяльності експертної служби МВС України. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/1945/3/Dis_%D0%9B%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0.pdf

3. Дуфенюк О.М. Процесуальний статус експерта у кримінальному провадженні: польський досвід. *Порівняльно-аналітичне право*. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2428/1/%d0%94%d1%83%d1%84%d0%b5%d0%bd%d1%8e%d0%ba%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%201%202017.pdf>

4. Клименко Н.І. Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Київ-Маріуполь. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1824/1/%d0%91%d1%94%d0%b6%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b0.2018_3%2040-42.pdf

5. Сорока С.О., Шпак Ю.В. Європейський досвід організації судово-експертної діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:hn_npgsQUsgJ:https://archivecriminology.com.ua/index.php/journal/article/download/10/10+&c d=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua

6. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>

7. Стародубов І.В. Освіта судового експерта у сфері інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність*. 2010. № 1. С. 23-25.

8. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів: наказ Міністерства юстиції України від 03 бер. 2015 р. № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>

9. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, за-

твердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2015 р. № 266: наказ Міністерства освіти і науки України від 06 лист. 2015 р. № 1151. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#Text>

10. Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз: наказ Міністерства юстиції України від 30 лип. 2010 р. № 1722/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10/card6#Public>

11. Про затвердження Положення про кваліфікаційне свідоцтво сільськогосподарського дорадника та сільськогосподарського експерт-дорадника: наказ Міністерства аграрної політики України від 26 квіт. 2005 р. № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0838-05#Text>

12. Про затвердження Порядку атестації фахівців, які мають право проводити технічний огляд та/або експертне обстеження устаткування підвищеної небезпеки: наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 20 груд. 2006 р. № 165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-07#Text>

References

1. Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy vid 25 ljut. 1994 r. № 4038-XII. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*. 1994. № 28. St. 233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12/conv#n65>.

2. Lopata O.A. Zaprovdzhennja jevropejs'kogo dosvidu do sudovo-ekspertnoi' dijalnosti ekspertnoi' sluzhby MVS Ukrainy. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/1945/3/Dis_%D0%9B%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0.pdf

3. Dufenjuk O.M. Procesual'nyj status eksperta u kryminal'nomu provadzhenni: pol's'kyj dosvid. *Porivnjal'no-analitychne pravo*. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2428/1/%d0%94%d1%83%d1%84%d0%b5%d0%bd%d1%8e%d0%ba%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%201%202017.pdf>

4. Klymenko N.I. Teorija i praktyka sudovoi' ekspertyzy i kryminalistyky: zbirnyk materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyi'v-Mariupol'. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1824/1/%d0%91%d1%94%d0%b6%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b0.2018_3%2040-42.pdf

[bd%d0%be%d0%b2%d0%b0.2018_3%2040-42.pdf](http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1824/1/%d0%91%d1%94%d0%b6%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b0.2018_3%2040-42.pdf)

5. Soroka S.O., Shpak Ju.V. Jevropejs'kyj dosvid organizacii' sudovo-ekspertnoi' dijalnosti. *Porivnjal'no-analitychne pravo*. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:hn_npgsQUsgJ:https://archivecriminology.com.ua/index.php/journal/article/download/10/10+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua

6. Pro zatverdzhennja pereliku galuzej znan' i special'nostej, za jakymy zdijnsnujet'sja pidgotovka zdobuvachiv vyshhoi' osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvit. 2015 r. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>

7. Starodubov I.V. Osvita sudovogo eksperta u sferi intelektual'noi' vlasnosti. *Intelektual'na vlasnist'*. 2010. № 1. S. 23-25.

8. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro Central'nu ekspertno-kvalifikacijnu komisiju pry Ministerstvi justycii' Ukrainy ta atestaciju sudovyh ekspertiv: nakaz Ministerstva justycii' Ukrainy vid 03 ber. 2015 r. № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>

9. Pro osoblyvosti zaprovadzhennja pereliku galuzej znan' i special'nostej, za jakymy zdijnsnujet'sja pidgotovka zdobuvachiv vyshhoi' osvity, zatverdzhennogo postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvit. 2015 r. № 266: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06 lyst. 2015 r. № 1151. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#Text>

10. Pro zatverdzhennja perelikiv rekomen-dovanoi' naukovo-tehnicnoi' ta dovidkovoii' literatury, shho vykorystovujet'sja pid chas provedennja sudovyh ekspertyz: nakaz Ministerstva justycii' Ukrainy vid 30 lyp. 2010 r. № 1722/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10/card6#Public>

11. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro kvalifikacijne svidoctvo sil'skogospodars'kogo doradnyka ta sil'skogospodars'kogo eksperta-doradnyka: nakaz Ministerstva agrarnoi' polityky Ukrainy vid 26 kvit. 2005 r. № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0838-05#Text>

12. Pro zatverdzhennja Porjadku atestacii' fahivciv, jaki majut' pravo provodyty tehnicnyj ogljad ta/abo ekspertne obstezhennja ustatkuvannja pidvyshhenoi' nebezpeky: nakaz Derzhavnogo komitetu Ukrainy z promyslovoi' bezpeky, ohorony praci ta girnychogo nagljadu vid 20 grud. 2006 r. № 165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-07#Text>

TRAINING OF PROFESSIONALS IN THE FIELD OF FORENSIC EXAMINATION: ORGANIZATIONAL ISSUES AND PROSPECTS

Institute of Law and Postgraduate Education of the Ministry of Justice of Ukraine
Kostanayska str., 6, 03118, Kyiv, Ukraine
State Enterprise «Information Judicial Systems» «Center for Forensic
Science and Expert Research» of the State Judicial Administration
John McCain str., 40, 04042, Kyiv, Ukraine
E-mails: alexeychukviktoriya@gmail.com, i.v.starodubov@ics.gov.ua

*The aim of the article is to determine the optimal model and mechanism for training forensic experts to improve their professional level and bring the field of forensic science to a qualitatively new level. **Research methods:** general scientific methods of cognition were used in writing the article. **Results:** high-quality training and retraining of forensic experts is important for an independent and objective judiciary, but does not address all basic issues of state expert personnel policy. A number of areas of public life also require professionally organized application of special knowledge and practical skills. **Discussion:** problems of quality training of forensic experts.*

To increase the effectiveness of expert activities in Ukraine, along with generally accepted norms and principles, it is advisable to study, analyze and take into account the world experience of expert structures. It follows that for any country it is important to improve the legal regulation of organizational forms of forensic science. In addition, improving the quality of expert services should be ensured by competitive conditions between participants in forensic activities, which is achieved through the active development of independent forensic science.

Education of forensic experts - candidates for the position of forensic research institutions of the Ministry of Justice of Ukraine, forensic research institutions, forensic and forensic psychiatric institutions of the Ministry of Health of Ukraine, expert services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Ministry of Defense Ukraine, the Security Service of Ukraine and the State Border Guard Service of Ukraine, should not differ from the education of individuals, forensic experts who are not employees of these institutions, should be professional, providing professional training to educational qualification level not lower than a specialist institution. Considering that in order to ensure the appropriate professional level, specialists who are not employees of state specialized institutions and specialists who are employees of research institutions of forensic examinations of the Ministry of Justice of Ukraine must undergo internships in state specialized institutions of the Ministry of Justice of Ukraine. Our professional knowledge, we propose to create the State Academy of Forensic Science of the Ministry of Justice of Ukraine, which would train these specialists.

Key words: forensic examination; forensic activity; professional training of forensic experts.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2022